

POLITIKA TRGA DELA – STORITVE

dr. Tanja Česen

POVZETEK

Storitve politike trga dela (LMP) so osnovne storitve in individualizirane aktivnosti javnih institucij za zaposlovanje, namenjene brezposelnim, presežnim delavcem in drugim iskalcem dela. Poleg osnovnih storitev, vodenja registra brezposelnih in administracije so najbolj pomembne individualizirane »napredne« storitve ali storitve aktivacije, ki predstavljajo storitve integracije na trg dela. Sem sodijo intenzivno strokovno svetovanje, poklicno usmerjanje, strokovna pomoč pri iskanju dela in posredovanje zaposlitve. Storitve financira državni proračun, izvaja jih javna institucija za zaposlovanje, Ministrstvo za delo pa je pristojno in odgovorno za njihovo učinkovito izvajanje. V razvitih evropskih državah so storitve raznovrstne in namenjene ljudem, ki iščejo delo in želijo delati ter so za delo sposobni. V Sloveniji se izvajajo predvsem osnovne storitve ter administracija, medtem ko bi bilo potrebno v obdobju gospodarske krize in krize na trgu dela razviti napredne storitve. Poleg brezposelnih bi bilo potrebno vključiti med storitve politike trga dela tudi presežne delavce.

21

Ključne besede: storitve politike trga dela, aktivacija.

SUMMARY

Labour market policy (LMP) services are basic and individualized activities of the public employment services, designed for unemployed, redundant workers and other jobseekers. Beside basic services, registry of unemployed and administrative services, advanced individualized services or so called activation services, representing services for labour market integration should be even more important. Advanced services are intensive counselling, job search-assistance, and professional guidance, etc. Services are financed by the government budget, executed by public employment services; Ministry for labour is competent and responsible for their efficient execution. In the developed European countries services are heterogeneous and dedicated to people, who are seeking job, are willing to work, and are capable of working. In Slovenia, mostly basic services are performed, while it would be necessary, in the period of economic and labour market downturn, to develop advanced activation services. Furthermore, beside unemployed also redundant workers should be included in the LMP services.

Key words: LMP labour market policy services, activation.

1. Uvod

22

Gospodarska kriza se z zamikom izrazito odraža na trgu dela, hitro narašča število presežnih delavcev in brezposelnih. Pričakovati je, da bo tudi po obratu gospodarskega cikla trend zaposlovanja zaostajal. V situaciji, ko delodajalci ne zagotavljajo dovolj dohodkov in dela, je država tista, ki mora poskrbeti za nadomestilo izgube dohodka in ponovno integracijo na trg dela. Prvo dejanje ob izgubi dohodka in dela je prijava v register brezposelnih, to je osnovna storitev Zavoda RS za zaposlovanje. Med osnovne storitve zaposlovanja sodi tudi sodelovanje z delodajalci pri objavi prostih delovnih mest in posredovanju dela. Med ciljnimi skupinami evropske politike trga dela – brezposelni, presežni delavci in neaktivni, ki želijo delati (delovna rezerva) so v Sloveniji storitve namenjene le registriranim brezposelnim. Presežni delavci, ki so v gospodarski krizi najbolj številni, pa niso vključeni v storitve zaposlovanja, dokler niso odpuščeni in postanejo brezposelni, saj sodobna in bolj napredna evropska politika trga dela še ni bila implementirana, čeprav je Slovenija že pet let članica EU. Poleg tega so napredne storitve ali storitve aktivacije, ki so v razvitih evropskih državah osrednjega pomena, v Sloveniji zelo skromne po izboru in številu udeležencev. Napredne storitve so izredno pomembne, saj so namenjene presežnim delavcem in brezposelnim v začetnem obdobju - v prvem letu brezposelnosti, ko so še blizu trga dela. Slovenski Zavod RS za zaposlovanje izvaja predvsem osnovne storitve, ki so povezane z vodenjem registra brezposelnih in druge administrativne storitve. V Sloveniji je tudi premalo storitev intenzivnega individualnega zaposlitvenega svetovanja, ker je premalo svetovalcev. Namen analize storitev v okviru evropske politike trga dela je prikaz aktivnosti v razvitih evropskih državah v informacijo in spodbudo strokovnjakom, politikom in socialnim partnerjem, da bi oblikovali bolj ustrezne aktivnosti v kriznem času tudi v Sloveniji.

2. Evropska metodologija politike trga dela - storitve

Evropska politika trga dela (LMP Labour market policy) po osnovni definiciji vključuje vse intervencije države na trgu dela, ki imajo cilj doseči njegovo učinkovito delovanje ter odpraviti neravnovesja. Politika trga dela je opredeljena v evropski strategiji zaposlovanja med aktivnostmi za doseganje cilja polne zaposlenosti: 'spodbujanje rasti zaposlenosti z vključujočimi trgi dela z aktivnimi in preventivnimi ukrepi politike trga dela vključno z zgodnjo identifikacijo potreb, pomočjo pri iskanju dela, usmerjanjem in usposabljanjem, osebnim akcijskem načrtu (smernica 19, prvi odstavek).

Enotni evropski koncept politike trga dela omogoča spremljanje izvajanja in merjenje učinkovitosti, mednarodne primerjave, ter na tej osnovi spremljanje napredka in izvajanja evropskih smernic zaposlovanja. Spremljanje izvajanja in merjenje učinkovitosti omogoča enoten sistem podatkov o udeležencih in izdatkih ter indikatorjev na osnovi enotne evropske

metodologije politike trga dela¹.

V primerjavi z evropsko politiko zaposlovanja predstavlja torej politika trga dela ožji koncept, značilno pa se razlikujeta po ciljnih skupinah. Aktivnosti evropske politike zaposlovanja so namenjene širši populaciji – aktivnim prebivalcem: zaposlenim, samozaposlenim, brezposelnim in t.i. delovni rezervi (osebe, ki želijo delati, vendar dela ne iščejo).

Politiko trga dela opredeljujejo ciljne skupine intervencij, in sicer: 1) brezposelni, 2) presežni delavci in 3) delovna rezerva - neaktivne osebe, ki želijo delati, vendar dela ne iščejo zaradi več razlogov: šolanje, družina, bolezen. Vse intervencije LMP so namenjene ciljnim skupinam tudi ko sredstva prejmejo institucije – izvajalci storitve. Intervencije so v EU financirane iz sredstev državnega in občinskih proračunov ter iz strukturnih skladov – Evropski socialni sklad (ESS). Vrste intervencij evropske politike trga dela (LMP Labour Market Policy) so:

storitve (*services*) – kategorija 1,
ukrepi (*measures*) – kategorije 2-7,
pomoči (*supports*) – kategoriji 8-9.

Storitve (*services*) so osnovne intervencije – aktivnosti usmerjene v pomoč ljudem pri iskanju dela in posredovanje zaposlitve. Med storitve sodijo osnovne storitve javnih institucij za zaposlovanje, in sicer storitve za brezposelne in druge iskalce zaposlitve ter za delodajalce. Storitve so poleg osnovne aktivnosti administracije tudi napredne storitve ali storitve aktivacije brezposelnih in drugih iskalcev zaposlitve. Storitve prejmejo upravičenci istočasno kot finančno pomoč, in sicer praviloma v prvem obdobju brezposelnosti. Udeleženci aktivnosti storitev politike trga dela imajo status brezposelne osebe. Po enem letu praviloma sledi vključitev dolgotrajno brezposelnih v ukrepe LMP (kategorije 2-7) in udeleženci prekinejo status brezposelnosti. Značilno razlikujemo storitve in ukrepe politike trga dela² po statusu udeležencev, udeleženci storitev imajo status brezposelnih, udeleženci ukrepov pa prekinejo status brezposelnih in pridobijo status dijakov in študentov (aktivni ukrepi izobraževanja) ali zaposlenih (aktivni ukrepi spodbude in subvencije, javna dela, samozaposlovanje).

Storitve politike trga dela so aktivnosti, ki jih brezposelni, presežni delavci in drugi iskalci zaposlitve prejmejo ob prvem stiku z javno institucijo za zaposlovanje. Storitve so začetne aktivnosti javnih institucij za zaposlovanje za integracijo brezposelnih in iskalcev zaposlitve

1 Labour market policy database, Revision of June 2006, Labour market policy (LMP) statistics, Addendum to the 2006 LMP methodology, March 2009, European Commission, Eurostat.

2 Slovenija je že pet let članica EU pa še vedno vsebinsko ni implementirala evropske politike trga dela, zato tudi nastaja zmeda v strokovnih izrazih. Podobno tudi evropska politika zaposlovanja vsebinsko ni pravilno implementirana in se ne uporablja v pravem kontekstu, čeprav so jo države članice EU dolžne izvajati. Za ukrepe politike trga dela se napačno uporablja zastarel izraz 'aktivna politika zaposlovanja', storitve politike trga dela pa so vključene le delno, osnovne storitve javne institucije za zaposlovanje pa niso nikjer prikazane in individualne storitve so napačno vključene med 'aktivno politiko zaposlovanja'. Vsebinsko ne-razlikovanje med evropsko politiko zaposlovanja in evropsko politiko trga dela odraža nepoznavanje evropskih standardov, in je zelo moteče, če se nepravilno uporablja v evropskem prostoru in v OECD. Poudariti je potrebno, da sta politika zaposlovanja in politika trga dela ekonomski politiki. Problem nepoznavanja evropskih standardov in napačne uporabe strokovnih izrazov vodi v vsebinsko napačne ukrepe in aktivnosti politike, na kar stalno opozarjajo strokovnjaki Evropske komisije in sedaj še OECD (OECD Economic Survey Slovenia, julij 2009, OECD Review of Labour Market and Social Policies: Slovenia, julij 2009).

na trg dela. Značilnost storitev, namenjenih presežnim delavcem je preventiven značaj – preprečujejo izgubo zaposlitve, ohranitev človeškega kapitala v podjetjih in pomagajo pri preživetju podjetij v gospodarskih težavah. Intenzivne individualizirane napredne storitve pa spodbujajo hitrejšo ponovno integracijo na trg dela in preprečujejo prehod v dolgoročno brezposelnost.

Evropska klasifikacija storitev politike trga dela vključuje naslednje aktivnosti:

1 Storitve politike trga dela (LMP services)

1.1. Individualne storitve

1.1.1. Storitve informiranja

1.1.2. Individualne storitve

1.2. Druge aktivnosti javnih institucij za zaposlovanje

1.2.1. Administracija ukrepov politike trga dela

1.2.2. Administracija pomoči politike trga dela

1.2.3. Druge storitve / aktivnosti

24

Storitve politike trga dela (kategorija 1) so vse tiste storitve in aktivnosti, ki omogočajo integracijo brezposelnih in iskalcev zaposlitve na trg dela. Javne institucije za zaposlovanje so: nacionalni, regionalni in/ali lokalni zavodi za zaposlovanje ter druge javne institucije, ki so odgovorne za pomoč pri integraciji brezposelnih in iskalcev zaposlitve na trg dela. Praviloma storitve izvajajo le javni zavodi za zaposlovanje, napredne storitve pa lahko tudi druge institucije financirane iz javnih sredstev.

Storitve informiranja (1.1.1.) predstavljajo splošne informacije o priložnostih za delo in izobraževanje iskalcem zaposlitve ter storitev posredovanja dela za delodajalce.

Individualne storitve (1.1.2.) so storitve integracije brezposelnih na trg dela, in sicer: intenzivno svetovanje in usmerjanje, pomoč pri iskanju zaposlitve, načrt zaposlitve. Storitve so namenjene voditi brezposelne in druge iskalce dela po poti do trajne zaposlitve. Brezposelni ima pravico do finančne pomoči za plačilo potnih stroškov in drugih stroškov v zvezi z iskanjem zaposlitve.

Najbolj učinkovite individualne storitve so: ocena kompetenc, poklicno svetovanje, priprava na delo, pomoč pri iskanju dela, pomoč pri razvoju kariere, usposabljanje in kvalitetna ponovna zaposlitev.

Druge aktivnosti javnih institucij za zaposlovanje (1.2.) vključujejo druge storitve in aktivnosti, ki niso zajete med individualne storitve. Sem sodijo vsi izdatki politike trga dela za delo javnih institucij za zaposlovanje, in sicer administracija ukrepov in pomoči ter druge storitve – vodenje registra brezposelnih in iskalcev zaposlitve.

Administracija ukrepov politike trga dela (1.2.1.) vključuje: upravljanje in koordinacija ukrepov med delodajalci in izvajalci ukrepov, ter druge aktivnosti: planiranje, koordinacija, kontrola in nadzor, evalvacija, odločanje ipd.

Administracija pomoči politike trga dela (1.2.2.) vključuje administracijo brezposelnih in plačil pomoči ter kontrolo in nadzor evidenc in plačil. Sem sodijo aktivnosti: registracija brezposelnih, nadzor aktivnosti brezposelnih pri iskanju zaposlitve, plačilo pomoči, nadzor in kontrola.

V Sloveniji sta evropska politika trga dela in evropska politika zaposlovanja na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve MDDSZ implementirani v LMIS Informacijskem sistemu indikatorjev trga dela, ki ga je avtorica razvila na osnovi iniciative EU in v sodelovanju s programerji v sodobni programski opremi SAS. Namen informacijskega sistema je omogočiti analize trga dela, spremljanje izvajanja politike zaposlovanja, spremljanje izvajanja politike trga dela, evalvacija in merjenje njene učinkovitosti. Za analizo in spremljanje politike trga dela so pripravljene podatki in indikatorji v LMP modulu informacijskega sistema LMIS skladno z evropsko metodologijo politike trga dela³.

25

3. Izdatki za politiko trga dela

Izdatki za politiko trga dela⁴ so v višini 1,9% bruto domačega proizvoda BDP v Evropski uniji in 2% v EU-15 po podatkih Eurostat-a⁵ (leto 2006). Med izdatki za politiko trga dela je bilo v EU namenjenih 62,2% za pomoči, 26,6% za ukrepe in 11,2% za storitve. Struktura izdatkov v Sloveniji je 58,8% za pomoči, 26,9% za ukrepe in 14,3% za storitve; manj izdatkov je za pomoči, več za storitve. Za storitve potroši Slovenija četrtno več, za pomoči pa za desetino manj od povprečja.

Višina in raven izdatkov politike trga dela se med evropskimi državami razlikujeta. Nominalno najvišji izdatki za politiko trga dela so v Nemčiji (70 milijard Evrov) in v Franciji (41 milijard Evrov). Relativno najvišji izdatki za politiko trga dela – merjeno z deležem izdatkov v BDP – so na Danskem 4,1%, v Nemčiji in Belgiji 3%, sledijo Nizozemska, Finska Francija in Švedska.

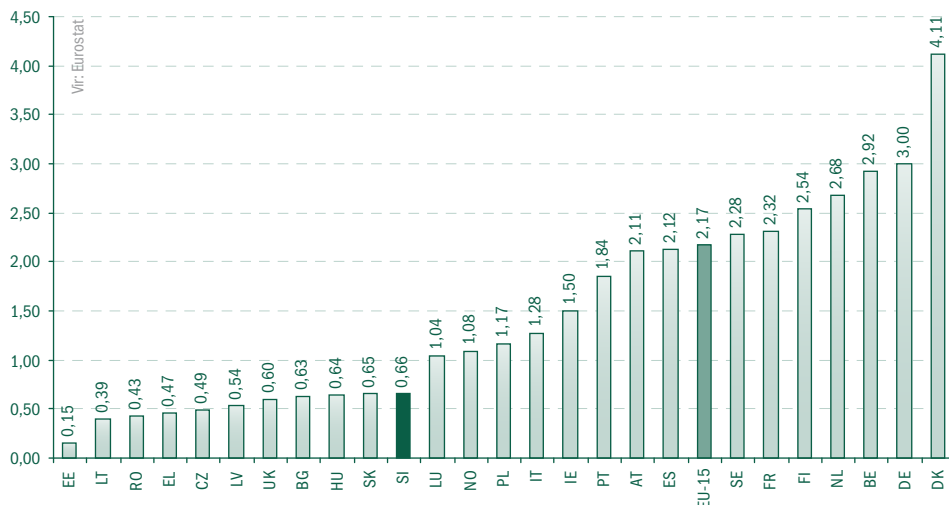
Slovenija je leta 2006 potrošila za politiko trga dela skupno 202 milijonov evrov sredstev državnega proračuna in sredstev Evropskega socialnega sklada ali 0,66% BDP, kar jo uvršča na spodnji del lestvice. V primerjavi s povprečjem EU so izdatki za politiko trga dela v Sloveniji relativno trikrat manjši. Relativno najnižje izdatke za politiko trga dela imajo nove članice EU, in sicer je najnižje Estonija z 0,15% BDP.

3 EU Phare projekt. LMIS je bil na MDDSZ pred enim letom blokiran in še vedno ni aktiviran.

4 Eurostat, Statistics in focus, Population and social conditions, 94/2008.

5 Vir podatkov za Slovenijo: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, LMIS Informacijski sistem indikatorjev trga dela - Modul LMP Politika trga dela.

Izdatki za politiko trga dela, EU, 2006 (v BDP, %)

26

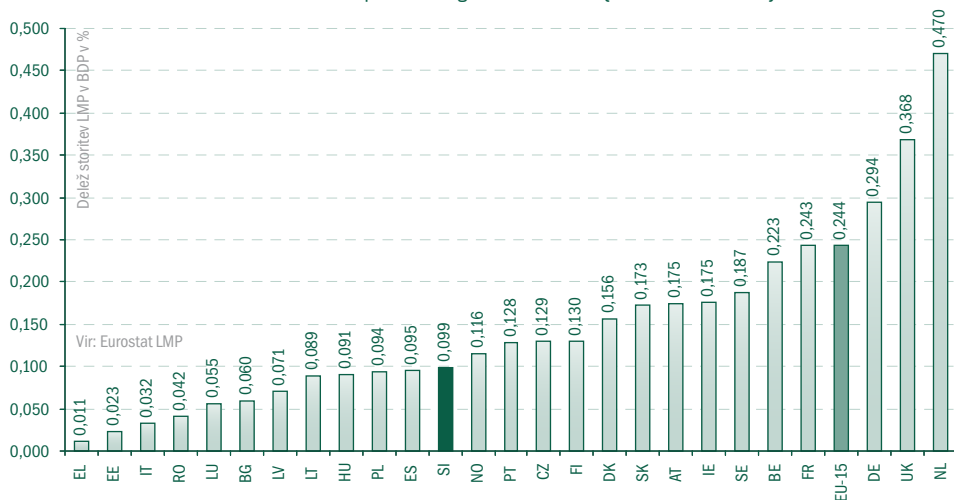
4. Podatki in indikatorji politike trga dela - storitve

Storitve politike trga dela so osnovne aktivnosti javnih institucij za zaposlovanje in napredne storitve ali t.i. storitve aktivacije. V strukturi izdatkov politike trga dela imajo v evropskih državah EU-15 v povprečju 10,4% delež. Največji izdatki za storitve so v Veliki Britaniji, kjer imajo storitve 61,2% delež, kar odraža usmeritev politike trga dela v pomoč pri iskanju dela. Britanski pristop politike trga dela k storitvam aktivacije je tako pomemben, da izdatki predstavljajo kar 28% celotnih evropskih izdatkov za storitve. Izdatki za storitve so relativno visoki – nad 20% vseh izdatkov - tudi na Češkem, na Slovaškem in v Litvi; pomembnejše so storitve tudi na Nizozemskem z 17,5% deležem.

Slovenija je leta 2006 za storitve politike trga dela potrošila 7,5 milijard tolarjev (28,9 mio Evrov), kar predstavlja 14,3% delež v strukturi izdatkov za politiko trga dela. Slovenski izdatki za storitve so relativno za četrtno višji od evropskega povprečja. V strukturi slovenskih izdatkov za storitve pa kar 86% predstavljajo izdatki za osnovno delovanje Zavoda RS za zaposlovanje, le 14% pa izdatki za napredne storitve oziroma storitve aktivacije. Slovenski izdatki za osnovne storitve so v strukturi relativno visoki v primerjavi z npr. 43% na Nizozemskem, 56% v Avstriji in 61% deležem v Veliki Britaniji. Povedano drugače, obseg izdatkov za osnovne storitve Zavoda RS za zaposlovanje je relativno visok, za napredne storitve pa relativno nizek – storitve aktivacije so torej še nerazvite.

V Sloveniji izdatki za storitve predstavljajo 0,099% BDP, v primerjavi z 0,243% BDP v evropskem povprečju. Relativno največje izdatke, merjeno z deležem v BDP imajo Nizozemska, Velika Britanija in Nemčija.

Izdatki za storitve politike trga dela, 2006 (delež v BDP v %)

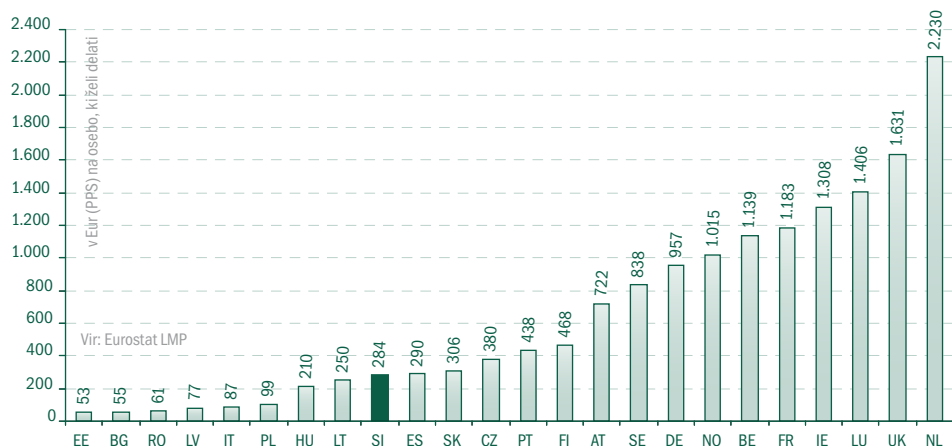
27

Indikator povprečni izdatki za storitve politike trga dela na osebo, ki želi delati,⁶ uvrsti Slovenijo z 284 Evri po kupni moči na osebo tudi na spodnji del lestvice, med Litvo in Španijo. Razpon povprečnih izdatkov sega od povprečno 2.230 Evrov, merjeno po standardih kupne moči (PPS), na Nizozemskem do najmanj 53 Evrov v Estoniji.

Indikatorji politike trga dela se praviloma merijo glede na število oseb, ki želijo delati (person wanting to work). V primeru, če primerjamo z registrirano brezposelnimi osebami, pa prištejemo še udeležence ukrepov politike trga dela (ker namreč ob vključitvi v ukrepe izgubijo status brezposelne osebe).

⁶ Osebe, ki želijo delati, so brezposelni plus t.i. 'delovna rezerva' t.j. neaktivne osebe, ki želijo delati, vendar zaradi različnih razlogov (šolanje, bolezen, družina) dela ne iščejo v času ankete o delovni sili. Preračun izdatkov v Evrih v paritete kupne moči (PPS) je potreben v mednarodnih primerjavah zaradi izravnave vpliva različnih nacionalnih ravni cen.

Izdatki za storitve politike trga dela na osebo, ki želi delati, 2006 (PPS)

28

5. Kvalitativno poročilo politika dela⁷ – storitve

Storitve politike trga dela so namenjene uspešni ponovni integraciji presežnih delavcev, neprostoVOLjno brezposelnih in drugih iskalcev dela na trg dela. Poleg osnovnih storitev, vodenje registra brezposelnih, administracija ukrepov in pomoči politike trga dela, med osnovne storitve sodi tudi kontinuirano individualno delo svetovalcev zaposlovanja z brezposelnimi in drugimi iskalci dela.

V razvitih evropskih državah so vse bolj pomemben del storitev individualizirane napredne storitve (advanced services) – storitve aktivacije⁸ (assisted activation), ki so namenjene aktivnostim priprave na zaposlitev. V okviru aktivnosti sodi pomoč pri iskanju dela in posredovanje zaposlitve ter pomoč pri premagovanju ovir pri tranziciji na trg dela. Napredne storitve ali storitve aktivacije so storitve informiranja in individualne storitve, ki imajo večjo intenzivnost od osnovnih storitev. Intenzivnost pomeni, da imajo udeleženci najmanj en individualni razgovor na mesec s svetovalcem o aktivnostih pri iskanju dela in informiranju o usposabljanju, ter najmanj enkrat mesečno udeležbo na poldnevni individualni ali skupinski aktivnosti. Poleg tega je predpogoj, da aktivnost traja vsaj tri mesece. Udeležene storitve aktivacije ima status brezposelne osebe in prejema pomoč politike trga dela.

Značilnost naprednih storitev je njihov preventivni značaj, udeleženci so vključeni še kot zaposleni presežni delavci oziroma čim prej po nastanku brezposelnosti. Osnovni namen je osebna obravnava, pomoč pri iskanju dela in posredovanje dela ter preprečiti prehod v dolgotrajno brezposelnost.

Preventivni značaj storitev se odraža tudi v aktivnem sodelovanju z delodajalci, ki so v

⁷ Labour Market Policy Qualitative reports 2006-2007, Eurostat Working papers and Studies, 2008-2009.

⁸ Progress in definition and measurement of assisted activation, Eurostat LMP Task force, 2007.

gospodarskih težavah, z ukrepi za preživetje podjetij in ohranitev človeškega kapitala. Pomoč presežnim delavcem in zaposlenih v insolventnih podjetjih, ki ne prejmejo plač, je še posebej pomemben del storitev v času aktualne gospodarske krize. Večina razvitih držav EU ima urejeno pomoč zaposlenim in podjetjem v gospodarskih težavah z namenom ohraniti aktivna podjetja in preprečiti stečaj, in sicer: storitev svetovanja delodajalcem, intenzivno individualno svetovanje, organizacija seminarjev in delavnic, klubi dela, poklicno svetovanje, usmerjanje in prekvalifikacija zaposlenih presežnih delavcev, administracija pomoči – nadomestilo izgube dohodka zaposlenim v insolventnih podjetjih ter različne oblike finančnih pomoči presežnim delavcem.

V začetnem obdobju brezposelnosti je značilna višja stopnja zaposljivosti, zato je smiselno najprej osredotočiti se na storitev posredovanja dela, kasneje pa na intenzivno individualno svetovanje in poklicno svetovanje. Vključevanje brezposelnih v ukrepe politike trga dela na začetku brezposelnosti ni potrebno, praviloma je smiselno, ko so izčrpane druge možnosti in pri dolgotrajni brezposelnosti.

Značilnost storitev politike trga dela v Sloveniji je izrazito visok obseg osnovnih administrativnih storitev, medtem ko napredne storitve niso dovolj razvite. Že dalj časa bi bila potrebna modernizacija in reorganizacija Zavoda RS za zaposlovanje ZRSZ s ciljem povečanja učinkovitosti, uveljavitev evropskih standardov evropske politike trga dela ter predvsem bolj transparenten sistem. Razvoj naprednih storitev je pomemben še posebej v času gospodarske krize, ko hitro narašča število zaposlenih, ki ne prejmejo plače, število presežnih delavcev in število neprostovoljno brezposelnih.

»Izboljšanje učinkovitosti storitev zaposlovanja«, »visoka prioriteta bi morala biti v nujenju storitev na zgodnji stopnji brezposelnosti«, »krepitev aktivacije in preventivnih ukrepov politike zaposlovanja« to so večletna priporočila strokovnjakov Evropske komisije⁹ Sloveniji ob letnem pregledu implementacije evropskih smernic zaposlovanja v državah članicah EU.

Kritične pripombe strokovnjakov OECD so v najnovejši analizi trga dela v Sloveniji, ki je v poglavju¹⁰ »Zavod RS za zaposlovanje bi se moral osredotočiti na svoje osnovne aktivnosti« zapisala, da bi moral ZRSZ izboljšati svojo učinkovitost, se osredotočiti na bistvene aktivnosti – s prilagajanjem potreb iskalcem dela in aktivaciji brezposelnih. Oblast bi se morala usmeriti v organizacijo in obveznosti ZRSZ. Poleg tega so ukrepi politike trga dela v veliki meri financirani z evropskimi sredstvi, kar predstavlja za ZRSZ veliko administrativno breme. Vendar pa ni predvideno spremljanja izvajanja in evalvacija, še posebej merjenje učinka na ciljne skupine – starejše in dolgotrajno brezposelne.

Po razpoložljivih podatkih je v ZRSZ med blizu 907 zaposlenih le 250 svetovalcev, torej le dobra četrtina zaposlenih nudi individualne storitve uporabnikom, vsi drugi se ukvarjajo le z administracijo. Poleg tega je po ocenah svetovalcev polovico njihovega dela obremenjeno z administracijo. Svetovalci naj bi imeli razgovor z mladimi enkrat na dva meseca, z drugimi

9 Council recommendation on the Country-Specific Integrated Guidelines and on Implementation of MS Employment Policies, 2006–2008, <http://ec.europa.eu/social/>

10 OECD Review of Labour Market and Social Policies, Slovenia, julij, 2009

brezposelnimi pa na tri mesece. Na osnovi zadnjih podatkov ZRSZ o številu registrirano brezposelnih, ima vsak svetovalec povprečno 354 brezposelnih, to pomeni, da bi svetovalec moral imeti vsak dan razgovor z 6 brezposelnimi, da bi se zvrstili na razgovor enkrat na dva in pol meseca. Upošteva administrativno delo, bi vsak razgovor lahko trajal največ pol ure. Pri tem je potrebno upoštevati zakonsko obveznost, da morajo pripraviti brezposelni načrt zaposlitve skupaj s svetovalci v roku dveh mesecev od začetka brezposelnosti.

Individualne storitve brezposelnim torej niso zadostne, delež svetovalcev med zaposlenimi je v državah OECD povprečno nad 50%, medtem ko je v ZRSZ le 27,6%. Večji poudarek bi bilo potrebno dati intenzivnemu individualnemu svetovanju in skupinskim aktivnostim v okviru ZRSZ ter več sodelovanja z zunanjimi strokovnimi institucijam za zaposlovanje in poklicno svetovanje. Še posebej so storitve aktivacije nezadostne in neučinkovite pri starejših in dolgotrajno brezposelnih.

Strokovnjaki OECD Slovenijo tudi opozarjajo, da so nujno potrebne podrobne analize, spremljanje izvajanja in evalvacije politike trga dela. Še posebej je pomembno merjenje učinkovitosti politike. V zaključkih OECD poudarja, da je potrebno organizirati fleksibilen sistem pri načrtovanju in odločanju o ukrepih politike trga dela¹¹.

Storitve politike trga dela bi bilo potrebno usmeriti v pomoč tudi presežnim delavcem, še posebej v času krize. Nesmiselno je spodbujati podjetja v stečaj, zato da se lahko pomaga šele, ko so ljudje brezposelni. S podjetjem v stečaju je vedno izgubljeno tudi znanje in izkušnje ljudi – človeški kapital.

Poleg tega bi bilo potrebno za večjo učinkovitost bolj aktivno vključiti lokalne skupnosti v izvajanje politike trga dela. Številne aktivnosti bi se lahko izvajale na lokalni ravni, kjer se ljudje bolj poznajo.

6. Politika trga dela – napredne storitve v EU – primeri dobre prakse

6.1. AVSTRIJA

Storitve informiranja (1.1.1) in Individualne storitve (1.1.2.)

1. (54) Svetovanje in pomoč iskalcem zaposlitve in storitve za delodajalce

Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve brezposelnim in drugim iskalcem zaposlitve je najpomembnejša aktivnost, ki jo v okviru storitev izvaja avstrijski zavod za zaposlovanje AMS. Brezposelnim in iskalcem zaposlitve nudijo informacije o trgu dela in delovnem življenju, svetovanje in pomoč pri izbiri kariere, pomoč pri iskanju dela in posredovanje zaposlitve, informacije o prostih delovnih mestih, kar je dokumentirano v individualnem akcijskem programu zaposlitve. Storitve je namenjena brezposelnim, iskalcem zaposlitve in pripravništvu, udeležencem v ukrepih politike trga dela. Postopek je dokumentiran v individualnem akcijskem planu.

Delodajalcem AMS svetuje pri oblikovanju strategije zaposlovanja: posreduje informacije

¹¹ LMIS Informacijski sistem trga dela bi bilo nujno potrebno ponovno aktivirati, saj omogoča ravno to, kar meni OECD: je fleksibilen in omogoča podrobne analize, spremljanje izvajanja in evalvacije politike trga dela.

o ustreznih iskalcih zaposlitve in organizira razgovore ter objavi prosta delovna mesta v svojih publikacijah. Posreduje informacije o finančnih spodbudah, če delodajalec zaposli dolgotrajno in težje zaposljive brezposelne.

Izvajajo: AMS; Pravna podlaga: Zakon o AMS, Zakon o promociji trga dela, Zakon o oživitvi gospodarstva.

Individualne storitve (1.1.2.)

2. (16) Svetovanje iskalcem zaposlitve in podjetjem

Svetovanje in usmerjanje je namenjeno iskalcem zaposlitve, brezposelnim, študentom, deprivilegiranim (mladi, invalidi, imigranti, etnične manjšine, ponovno brezposelni, samski starši ipd.). AMS posreduje informacije o možnostih zaposlitve, izobraževanja, trgu dela. Izvajajo: Nacionalni in regionalni poslovni centri AMS; Zunanji svetovalci; Pravna podlaga: Zakon o AMS.

31

3. (28) Finančna pomoč pri iskanju zaposlitve

AMS omogoča brezposelnim in iskalcem zaposlitve finančno nadomestilo za stroške prevoza in nastanitve ter s tem spodbuja posameznike pri iskanju zaposlitve. Upravičeni so naslednji udeleženci: brezposelni, iskalci zaposlitve in pripravništva, udeleženci ukrepov izobraževanja, ter presežni delavci.

4. (34) Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve invalidom

Svetovanje in pomoč pri zaposlitvi omogoča invalidom socialno in poklicno integracijo v delovno življenje. Upravičenci so invalidi s 50% in več stopnjo invalidnosti, mladi s težavo pri izobraževanju, mladi s socialnimi problemi. Izvajajo: centri za socialno delo.

6.2. BELGIJA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (1) Splošne storitve

Storitev vključuje splošne storitve federalne institucije za zaposlovanje registriranim brezposelnim in drugim iskalcem dela, in sicer: nadomestilo za brezposelnost in zgodnjo upokožitev, programi zaposlovanja. Na regionalni ravni so 4 organizacije: FOREM za poklicno usposabljanje in zaposlovanje v Valonski regiji, ACTIRIS za zaposlovanje v Bruseljski regiji, VDAB za poklicno usposabljanje in zaposlovanje v Flamski regiji, Arbeitsamt za zaposlovanje v nemško govorečih predelih. Namen institucij je pomoč iskalcem dela pri karieri, pomoč podjetjem na področju kadrovanja in kontinuiranega poklicnega usposabljanja.

2. (101) Storitve informiranja – hiša in avtobus za zaposlovanje (Valonska regija)

Storitev informiranja je organizirana v lokalnih zaposlitvenih centrih - sodelujejo občine, valonska regionalna institucija za zaposlovanje in lokalna socialna služba. Uporabniki so iskalci zaposlitve, brezposelni, študenti in prejemniki socialne pomoči. Zaposlitveni centri nudijo poleg administrativnih storitev – registracija in denarne pravice – predvsem storitve

informiranja in poklicnega usmerjanja. Svetovalci poleg tega organizirajo razne seminarje, okrogle mize, informacijske sestanke. Organizirajo tudi druge aktivnosti, npr. izobraževanje ali zaposlitvene seminarje. Z namenom povečati dostopnost ljudi do storitev zaposlovanja so organizirali tudi dva potovalna zaposlitvena centra - avtobusa za 20 manjših lokalnih skupnosti. Avtobusa nudita storitve lokalnih zaposlitvenih centrov: registracija, informiranje, usmerjanje, svetovanje, priprava CV, dostop do informatike, telekomunikacij.

Individualne storitve (1.1.2.)

3. (12) Storitve socialne in poklicne integracije (Valonska regija)

Storitev integracije vključuje usmerjanje iskalcev zaposlitve, pomoč in svetovanje (2 leti) ter spremljanje udeležencev 6 mesecev po zaposlitvi. Cilj je integracija brezposelnih na trg dela ter trajna in kvalitetna zaposlitev. Udeleženci so vsi brezposelni, prednost imajo manj izobraženi, dolgotrajno brezposelni, ponovno brezposelni in deprivilegirane osebe. V okviru aktivnosti je vključena tudi zaposlitve dodatnih svetovalcev v centrih. Svetovalci skrbijo za integracijo manj izobraženih z usposabljanjem in poklicnim usmerjanjem.

4. (25) Delavnica za aktivno iskanje zaposlitve (Bruseljska osrednja regija)

Delavnico za aktivno iskanje zaposlitve organizira psihološki center bruseljske regionalne institucije za zaposlovanje ob sodelovanju zunanjih strokovnjakov. Iskalci zaposlitve lahko izbirajo med več delavnicami. Prvi je 5-tedenski skupinski seminar (8-12 oseb) o osebnem in poklicnem ocenjevanju, načinih iskanja dela, vključno z aktivnim iskanjem dela, ki vključuje tudi spremljanje udeležencev 5 tednov po tečaju (1 dan/teden). Drugi je 3-tedenski seminar, ki mu sledi eden od modulov, o osebnem in poklicnem ocenjevanju ter načinih iskanja dela. Udeleženci lahko izbirajo med devetimi samostojnimi moduli. Naslednja možnost so skupinski sestanki (6-8 oseb) v 8 dneh v 2-4 tednih, ki vključujejo osebno in poklicno ocenjevanje ter izbira projekta. Delavnice so namenjene brezposelnim in presežnim delavcem, ter tudi manj izobraženim in bivšim prestopnikom/zapornikom.

5. (30) Regionalno zaposlovanje - poklicno svetovanje (Valonska regija)

Namen aktivnosti je poklicna integracija brezposelnih z individualiziranim usmerjevanjem in spremljanjem s ciljem trajne zaposlitve. Ciljne skupine so manj izobraženi brezposelni in brez poklica, dolgotrajno brezposelni, tujci, begunci, invalidi, prejemniki socialnih pomoči. Aktivnost izvajajo izbrane neprofitne institucije (11), ki prejmejo letno subvencijo za do 3 zaposlene in sredstva za plačilo stroškov udeležencev (potni stroški, idr.). Aktivnosti so sledeče: poklicno usposabljanje udeležencev (do 1.250 ur), usmerjanje iskalcev zaposlitve pri iskanju dela za integracijo v trajno in kvalitetno zaposlitev.

6. (50) Partnerstvo za varstvo otrok iskalcev zaposlitve (Bruseljska osrednja regija)

Varstvo je organizirano za otroke brezposelnih in iskalcev zaposlitve (0 do 3 let), in sicer občasno ali redno največ do 3 mesecev. Storitve omogoča iskalcem zaposlitve udeležbo na delavnicah in tečajih, na poklicnem usposabljanju, iskanje zaposlitve, razgovore s potencialnimi delodajalci ter začetek zaposlitve.

7. (54) Pot do dela (Flamska regija)

Pot do dela ima preventivni značaj, namen aktivnosti je preprečiti brezposelnim prehod v dolgotrajno brezposelnost. Storitve omogoča brezposelnim izboljšati možnosti za zaposlitev in je namenjena osebam, ki so še brezposelne 3-4 mesece po registraciji. Udeleženci so razdeljeni v dve skupini: v prvi so tisti, ki relativno lahko najdejo zaposlitev in v drugi tisti, ki potrebujejo bolj intenzivno usmerjanje. Prvi skupini je namenjena spletna stran za iskanje dela. Osnovni program ima 2 modula: analiza vzrokov za brezposelnost in diagnoza problema ter usmerjanje svetovalcev zaposlitve. Po potrebi lahko sledi eden ali več modulov usposabljanja – usposabljanje za iskanje dela ter poklicno usposabljanje in projekti pridobivanja delovnih izkušenj (ukrepi politike trga dela izobraževanja, Kat.2).

33

8. (58) Storitve varstva otrok iskalcev zaposlitve (Valonska regija)

Varstvo je organizirano za otroke iskalcev zaposlitve (0 do 12 let), in sicer do 6 mesecev, udeležencem izobraževanja pa za čas trajanja ukrepa. Upravičeni so brezposelni, drugi iskalci zaposlitve, udeleženci seminarjev in delavnic za iskanje zaposlitve, drugih storitev aktivacije ter udeleženci ukrepov izobraževanja.

9. (60) Program pomoči ob prestrukturiranju - enote za prekvalifikacijo (Valonska regija)

Aktivnost je namenjena prekvalifikaciji presežnih delavcev, izvajajo jo poklicni svetovalci. Za upravljanje enot za prekvalifikacijo, ki delujejo na regionalni ravni, skrbijo Ministrstvo za delo, Zavod za zaposlovanje in sindikati. Naloge enot za prekvalifikacijo so številne: ukrepati ob kolektivnem odpuščanju, prispevati k poklicni integraciji, pomagati delavcem pri mobilnosti, upoštevati potrebe po usposabljanju in rehabilitaciji, spremljati individualne aktivnosti pri usposabljanju, pomagati pri integraciji v novi službi, povezati individualnega delavca in lokalno skupnost, programi prekvalifikacij skladno s kolektivno pogodbo. Ciljne skupine so delavci, ki bodo kolektivno odpuščeni zaradi prestrukturiranja, prekinitve poslovanja ali stečaja. Prostori platforme so opremljeni z računalniki, telefoni, časniki.

10. (65) Sklad za prezaposlovanje (Flamska regija)

Aktivnost je namenjena presežnim delavcem v podjetjih, ki so najavili stečaj ali likvidacijo. Sklad krije stroške: za usmerjanje je v skladu namenjeno 2.000 Evrov na delavca in 500 Evrov za usposabljanje.

11. (68) Poklicna integracija (Bruseljska osrednja regija)

Aktivnost poklicnega usmerjanja je namenjena težje zaposljivim brezposelnim, ki so dalj časa izven trga dela, nekvalificiranim, invalidom, mladim migrantom, bivšim zapornikom. Pot do integracije na trg dela ima 4 komponente: ocena stanja, predhodno usposabljanje, poklicno usposabljanje, zaposlitev. Aktivnost sofinancira Evropski socialni sklad.

12. (77) Poklicno usmerjanje (Valonska regija)

Aktivnost je namenjena vsem brezposelnim do 50 let, in sicer četrti mesec od nastanka brezposelnosti za mladino do 25 let ter sedmi mesec za starejše. Shema poklicnega usmerjanja

ima naslednje cilje: informiranje iskalcev zaposlitve, identificiranje in analiziranje potreb, informiranje o razpoložljivih storitvah, svetovanje o programih vključevanja, spodbujanje udeležbe, ocena potrebne aktivnosti, usmerjanje k institucijam, aktiviranje socialno ekonomske mreže, promocija kvalifikacij, predstavitev ponudbe dela. Udeleženci imajo individualne razgovore s svetovalci, kjer je na osnovi analize pripravljen program ter pogodba o poklicnem usmerjanju. Sledijo skupinska srečanja, kjer so udeleženci seznanjeni s programom in storitvami njihovega poklicnega usmerjanja.

13. (78) Projekt poklicno usmerjanje (Bruselska osrednja regija)

Aktivnost je individualizirana storitev in je namenjena vsem brezposelnim, in sicer tretji mesec od začetka brezposelnosti. Udeleženec sprejme obveznost, da se bo na osnovi projekta poklicno usposabljal, institucija za zaposlovanje pa se obveže, da bo sodelovala. Elementi aktivnosti so: pomoč svetovalcev v okviru mreže za aktivno iskanje zaposlitve, aktivno sodelovanje pri usposabljanju, izvajanje programa poklicnega usmerjanja, modul za določanje poklicnega cilja.

6. 3. FINSKA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (21) Storitve informiranja o poklicih in usposabljanju

Osnovna storitev svetovalcev za informiranje brezposelnih in iskalcev zaposlitve je informacija o možnostih izobraževanja in usposabljanja ter priložnostih na trgu dela. Svetovalci za informiranje so v vseh lokalnih uradih za delo in nudijo: osebno vodenje, informacije o možnostih izobraževanja in usposabljanja, računalniški informacijski sistem, video programe. Klienti prejmejo informacije o možnostih izobraževanja, programih, vstopnih pogojih, predmetnikih, usposabljanju za delo, izobraževanju v tujini. Poleg tega nudijo informacije o poklicih, delovnih pogojih, plačah in možnostih za zaposlitev.

2. (46) Registracija iskalcev dela

Evidenca iskalcev dela vsebuje vse pomembne podatke: izobrazba, prejšnje zaposlitve, vozniško dovoljenje, delovna sposobnost, potrebe po usposabljanju in izobraževanju, želje iskalcev. Iskalci dela se morajo udeležiti osebnega razgovora, kjer jim svetovalci posredujejo informacije o možnosti zaposlitve ter potrebne individualne aktivnosti ter možnosti v okviru urada za delo. Osnova: Zakon o javni instituciji zaposlovanja.

3. (56) Posredovanje zaposlitve

Posredovanje zaposlitev je osnovna storitev institucij za zaposlovanje za boljše delovanje trga dela, spremljanje in aktivno iskanje zaposlitve. Storitve zaposlovanja nudijo lokalni uradi za delo iskalcem dela in vključuje: predstavitev prostih delovnih mest, predstavitev delodajalcem in predstavitev vseh aktivnih ukrepov politike trga dela. Uradi za delo spremljajo gibanja na trgu dela in potrebe delodajalcev. Spremljajo popolnitev prostih delovnih mest in spodbujajo izbiro učinkovite in primerne delovne lokacije. Delodajalci imajo možnost pridobiti najboljše možne zaposlene, iskalci dela pa najboljše možne zaposlitve. Posredujejo informacije o možnostih za delo tujcev in za delo Fincev v tujini.

Individualne storitve (1.1.2.)

4. (20) Poklicno usmerjanje

Osnovni namen storitve je pravilna izbira poklica, razvoj kariere in dostop do dela. Poklicno svetovanje vključuje individualne razgovore, testiranje, tečaj, usposabljanje na delu. Individualni razgovor nudi iskalcem informacije o njegovih sposobnostih, možnostih izobraževanja in priložnostih na trgu dela. V svetovanje je vključen tudi psiholog, ki oceni možnosti posameznika glede na zahteve predlaganih ali izbranih poklicev.

5. (20) Poklicna rehabilitacija

Osnovni namen je obdržati in izboljšati delovne sposobnosti brezposelnih invalidov. Vse institucije storitev zaposlovanja morajo biti dostopne invalidom. Invalidom so namenjene posebne storitve svetovanja in poklicnega usmerjanja na vseh lokalnih uradih za delo, in sicer: zdravstveni pregledi, ocena rehabilitacije, delovni in poklicni preizkus, delovno testiranje, trener za delovno življenje v okviru 'delovne klinike', prilagoditev delovnih mest, in svetovanje o možnostih za izobraževanje in zaposlitev. V času poklicne rehabilitacije so udeleženci upravičeni do posebne finančne pomoči v okviru pomoči politike trga dela.

6. (47) Intervjuji in individualni akcijski programi

Svetovalec urada za delo pokliče brezposelne iskalce dela mesec po registraciji na prvi intervju, kjer opredelita cilj iskanja dela, opis želene zaposlitve v bazo podatkov, možnosti zaposlitve ali izobraževanja, potrebne storitve svetovanja, postopek iskanja dela. Akcijski program iskanja dela vsebuje: opis prejšnjih zaposlitev in izobraževanja, oceno ukrepov politike trga dela, plan aktivnosti, informacija o poklicnem usmerjanju ali rehabilitaciji. Brezposelni iskalci dela morajo slediti aktivnostim v programu in poročati na sestankih s svetovalcem. Akcijski program je predpogoj za upravičenost do pomoči in za vključitev v ukrepe politike trga dela. Presežni delavci in iskalci dela s pogodbo za določen čas (najmanj 3 leta zaposlitve) pa pripravijo program zaposlovanja skupno z delodajalcem.

7. (47) Integracija imigrantov

Brezposelni imigranti imajo možnost zaposlitve na osnovi programa integracije, ki ga pripravijo skupno s svetovalcem na lokalnem uradu za delo in v sodelovanju z občino. Program vključuje učenje finskega ali švedskega jezika, udeležbo v politiki trga dela, motivacijske delavnice, poklicno usmerjanje ali rehabilitacija, pripravništvo ali druge ukrepe za pomoč pri zaposlitvi. Integracijski program lahko traja do 3 leta od registracije stalnega prebivališča na Finskem, udeleženec prejema tudi finančno pomoč.

8. (47) Klubi dela

Namen klubov dela je promocija in spodbujanje iskanja dela. Usposabljanje za klub dela izvaja urad za delo ali zunanje institucije svetovanja pri zaposlovanju. V klubih dela se brezposelni iskalci dela intenzivno usposabljujejo za iskanje dela, tečaji so kratki in intenzivni (en teden). Poleg intenzivnega svetovanja imajo dostop do več pripomočkov (obrazci, računalniki, časopisi, telefoni in telefaksi). Na tečaju udeležence učijo najboljših načinov prijave za različna dela in jih spodbujajo, da aktivno iščejo primerno zaposlitev.

6. 4. FRANCIJA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (42) Storitve nacionalne agencije za zaposlovanje (ANPE l'agence nationale pour l'emploi)

Osnovna storitev francoske nacionalne agencije za zaposlovanje je pomoč brezposelnim in iskalcem zaposlitve pri iskanju zaposlitve, priprava načrta zaposlitve in uspešna zaposlitev. Posreduje med ponudniki prostih delovnih mest in iskalci zaposlitve. Brezposelni imajo vsak mesec razgovor s svetovalcem.

2. (43) Storitve agencije za zaposlovanje menedžerjev (APEC)

Storitve agencije so namenjene zaposlitvi ali mobilnosti visoko izobraženih iskalcev zaposlitve in menedžerjev. Osnovna storitev je svetovanje, pomoč pri zaposlitvi, poklicno usmerjanje, spremljanje in posredovanje zaposlitve. Agencija sodeluje z visokošolskimi institucijami in nacionalno agencijo za zaposlovanje. Ciljne skupine so menedžerji, ki iščejo delo, brezposelni menedžerji, univerzitetni diplomanti za mlade menedžerje.

3. (44) Lokalni centri – informacijske in svetovalne storitve (ML-PAIO)

Informacijske in svetovalne storitve lokalnih centrov so namenjene poklicni in socialni integraciji mladih brezposelnih in iskalcev zaposlitve. Mlade usmerja jo v pripravništvo ali tečaje usposabljanja, v redno ali subvencionirano zaposlitev in nudijo osebne storitve (stanovanje, zdravje). Lokalni centri so po obliki združenja javne administracije, ekonomskih partnerjev in ustreznih institucij.

4. (74) Smer zaposlitev – agencija za poklicno usmerjanje invalidov (AGEFIPH)

Smer zaposlitev je mreža lokalnih institucij, ki vodijo in svetujejo invalidom pri poklicni orientaciji. Invalidi pripravijo s svetovalci individualni akcijski program za nov začetek. Individualne storitve (1.1.2.)

5. (45) Enote za prekvalifikacije

Enote za prekvalifikacije imajo namen spodbujati podjetja za prekvalifikacijo presežnih in nedavno odpuščenih delavcev. Svetovalci enote izvajajo sprejem, ocenjevanje, poklicno usmerjanje in svetovanje presežnim delavcem. Država na osnovi pogodbe s podjetjem (v ekonomskih težavah, pred stečajem ali v likvidaciji) sofinancira 50% stroškov, in sicer največ do 2.000 Evrov na zaposlenega. Program prekvalifikacije traja 4-12 mesecev.

6. (53) Individualizirane storitve nacionalne agencije za zaposlovanje (ANPE)

Individualizirana storitev vključuje sledeče: individualizirana pomoč (<3 mesece), skupinski sestanki iskalcev zaposlitve (80 ur v 3-6 tednih), klub iskalcev zaposlitve (6 mesecev), tečaj intenzivnega vodenja (50-200 ur), od diplome do zaposlitve (teoretični del 7-10 dni, 3-6 tednov prakse v podjetju), ocena strokovnega znanja. Individualizirana 'pot vrnitve v zaposlitev' (po letu 2006) vključuje več razgovorov in storitev. Organizirana je v 3 stopnjah: 1. pospešitev iskanja zaposlitve (<3 mesece), 2. aktivno iskanje zaposlitve

in individualizirani mesečni intervju (po 4. mesecu), 3. vodeno iskanje zaposlitve (3-12 mesecev) z namenom preprečitve prehoda v dolgotrajno brezposelnost.

7. (54) Delavnice za iskanje zaposlitve (ANPE)

Delavnice za iskanje zaposlitve sodijo v okvir individualiziranih storitev (5.) za registrirane brezposelne z namenom: začeti in obdržati aktivno iskanje zaposlitve, sestaviti in razvijati karierni načrt, izvajati aktivnosti po predlaganih metodah.

8. (55) Storitve ocenjevanja (ANPE)

Namen storitve je ocena strokovnega znanja in sposobnosti brezposelnih in iskalcev zaposlitve za vrnitev v zaposlitev. Storitev nudi več aktivnosti: 1. individualno vrednotenje strokovnega znanja in sposobnosti (1 dan), 2. pripravo osebe za določeno prosto delovno mesto, oceno kompetenc, karierni načrt, ter oceno delovnega okolja (1-10 dni).

37

9. (56) Storitev pomoči (ANPE)

Storitev pomoči je del individualiziranih storitev za registrirane brezposelne in iskalce zaposlitve, in sicer: seminar o odpiranju podjetij (2 dni), oceno strokovnega znanja (16-30 ur), seminar za vodenje kariere (12-16 dni), seminar o tehnikah iskanja zaposlitve (2 dni), identifikacija individualnega potenciala (1-2 dni), marketing pristop k iskanju dela (5-8 dni v obdobju 5 tednov).

10. (57) Storitev usmerjanja in ocenjevanja (AFPA)

Namen storitve, ki jo izvaja nacionalna institucija za izobraževanje odraslih, je usmeriti iskalce zaposlitve v ustrezno usposabljanje in jim nuditi pomoč pri prehodu v zaposlitev. Nudijo naslednje tečaje: ocena potreb po izobraževanju, pomoč pri izvedbi načrta izobraževanja, pomoč pri izvedbi izobraževanja – prilagoditev tečaja potrebam, pomoč pri zaposlitvi (6 mesecev po izobraževanju). Storitev je del individualiziranega programa.

11. (79) Storitev individualnega vodenja mladih (CIVIS)

Storitev individualiziranega vodenja manj izobraženih mladih v zaposlitev je namenjena njihovi poklicni in socialni integraciji. Projekt 'pot do dela' vključuje: delo v podjetju z usposabljanjem, poklicno usposabljanje, poklicno svetovanje. Program traja eno leto z možnostjo podaljšanja za eno leto, udeleženci lahko dobijo tudi finančno pomoč.

12. (86) Individualizirane storitve zasebnih agencij za zaposlovanje

Storitev individualiziranega vodenja brezposelnih v zaposlitev izvajajo po pogodbi zasebne agencije za zaposlovanje. Namenjena je brezposelnim v težavah z namenom preprečiti dolgotrajno brezposelnost. Pilotski program intenzivnega individualiziranega vodenja v zaposlitev traja 9 mesecev, razgovor s svetovalcem je vsak teden, in se izvaja v 7 izbranih področjih. Udeleženci prejmejo ponudbe za delo, skladne s poklicno oceno.

13. (93) Proces pospešitve iskanja dela (PPAE 1)*

Namen je hitro najti delo brezposelnim in drugim iskalcem zaposlitve, ki so neposredno zaposljivi. Storitve je del individualnega akcijskega plana, vključuje ciljno iskanje dela, pomoč pri iskanju dela in ponudbe zaposlitev. Aktivnost traja tri mesece, udeleženci so v stiku z uradom za delo ali zunanjimi svetovalci vsakih 10 dni. Udeležiti se morajo najmanj ene skupinske delavnice.

14. (94) Proces aktivnega iskanja dela (PPAE 2)*

Storitve ni opisana.

38

15. (95) Proces spremljanja iskanja dela (PPAE 3)*

Storitve je del individualnega akcijskega plana, namenjena je manj zaposljivim brezposelnim in iskalcem dela, da bi zmanjšali vrzeli med planom in potrebami trga dela. Na prvem razgovoru se opredeli dolgotrajno pomoč pri iskanju dela in pripravi projekt identifikacije nove poklicne želje. Proces traja od 3 do 12 mesecev, usmerjen je v storitve usmerjanja, aktivnosti drugih institucij, ukrepov za spodbudo zaposlitve.

16. (96) Proces ustvarjanja novih podjetij (PPAE CE)*

Storitve je namenjena zaposlitvi z oblikovanjem novih podjetij in je del individualnega akcijskega plana. Proces traja 13 mesecev, temelji na aktivnostih za ustanovitev podjetja in vključuje usmeritev na ustrezne institucije, udeležbo na podjetniški delavnici, pomoč lokalnih institucij (gospodarska zbornica, podjetniški center). Svetovalec sledi napredku, organizira razgovor 6./ 9. mesec, izdela evalvacijo, spremlja zaposlitev.

* Aktivnosti 93-96 so nove, uvedene maja 2006, in so tipične aktivnosti naprednih storitev – storitev aktivacije.

6. 5. IRSKA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (36) Storitve lokalnih uradov za delo

Lokalni uradi za delo izvajajo dvojne storitve: posredovanje, usmerjanje in zaposlovanje brezposelnih, ter informiranje delodajalcev in posredovanje pri zaposlitvi. Koordinirajo delo drugih institucij na lokalni ravni, da bi bili programi bolj prilagojeni brezposelnim. Brezposelnim svetujejo pri zaposlitvi, posredujejo informacije o izobraževanju ter vodijo lokalne klube dela (Job clubs).

2. (9) Storitve spodbujanja zaposlovanja

Program spodbujanja zaposlovanja je namenjen dolgotrajno brezposelnim, invalidom, marginaliziranim osebam in njihovim družinam. Program izvajajo svetovalci na terenu, in sicer: pomoč pri iskanju dela, informiranje o izobraževanju in ukrepih politike trga dela. Na lokalni ravni organizirajo skupine prostovoljcev, lokalna podjetja in lokalne razvojne projekte za spodbujanje zaposlovanja in usposabljanja. Predlagajo nove iniciative in ukrepe politike trga dela. Predlagajo nove spodbude in sheme za zaposlovanje, samozaposlitev ali

izobraževanje brezposelnih. Organizirajo lokalno razvojne projekte za pomoč brezposelnim v povezavi z regionalnimi razvojnimi institucijami.

3. (22) Storitve svetovanja in usmerjanja

Program posredovanja dela je namenjen iskalcem zaposlitve in je osrednja naloga irske javne institucije zaposlovanja. Registrirani brezposelni in iskalci zaposlitve imajo razgovor pri svetovalcu, kjer dobijo tudi informacijo o razpoložljivih priložnostih za delo. V primerih, ko primerno delo ni na razpolago, se svetovalci prizadevajo za vključevanje iskalcev dela v izobraževanje ali v druge ukrepe politike trga dela, glede na potrebe in sposobnosti. Poleg tega imajo možnost posvetovanja s svetovalcem za poklicno usmerjanje.

39

Individualne storitve (1.1.2.)

4. (15) Klubi dela

Namen klubov dela je zbrati skupino brezposelnih in iskalcev zaposlitve, ki aktivno iščejo delo, so sposobni za takojšnjo zaposlitev, so pripravljeni delati, in jim pomagati pri iskanju zaposlitve. Delavnice trajajo 3-5 tednov, storitve so na voljo udeležencem, dokler ne najdejo dela. Klube dela vodijo visoko usposobljeni in pozitivno usmerjeni strokovnjaki.

5. (55) Proces strokovne pomoči

Pilotski program strokovne pomoči je namenjen v pomoč svetovalcem za zaposlovanje v primerih težje zaposljivih brezposelnih in iskalcev dela, ki so delovno deprivilegirani in marginalizirani - oddaljeni od trga dela (zasvojenici, bivši zaporniki, psihološke težave). Strokovno pomoč organizirajo zunanje institucije v okviru dolgoročne zaposlitvene sheme. Stroški strokovne pomoči so v višini do 2.500 Evrov na posameznika.

6. NEMČIJA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (66) Intenzivno poklicno usmerjanje

Osnovna storitev informiranja mladih je poklicno usmerjanje in priprave na izbiro poklica. Storitve vključuje: poklicno, poslovno svetovanje ter testiranje; usmerjanje in opazovanje pri praktičnih vajah, teoretično usposabljanje in opazovanje vedenja v družbi, individualno testiranje za oceno osebnih, tehničnih, metodoloških in socialnih sposobnosti mladine. Aktivnost je namenjena v pomoč mladim pri izbiri poklica in traja praviloma do 4 tedne.

Individualne storitve (1.1.2.)

2. (43) Vavčer za posredovanje zaposlitve

Vavčer prejmejo brezposelni, ki so registrirani vsaj tri mesece, da bi preprečili prehod v dolgotrajno brezposelnost. Imetniki vavčerja izberejo agencijo za zaposlovanje, s katero skleneta pogodbo, in jim posreduje vavčer za storitev posredovanja zaposlitve. Vavčer je v višini 1.500 Evrov (3-6 mesecev brezposelnosti), 2.000 Evrov (6-9 mesecev) ali 2.500 Evrov (več kot 9 mesecev) in velja 3 mesece. Agencija za zaposlovanje prejme 50% vrednosti vavčerja ob zaposlitvi brezposelnih, ostalih 50% pa pri uspešni zaposlitvi – če je

udeleženec po šestih mesecih še zaposlen. Agencije za zaposlovanje prejmejo enake zneske, če posredujejo zaposlitev drugim iskalcem zaposlitve ali če nimajo vavčerja.

3. (47) Storitve posredovanja zaposlitve tretjih oseb

Za pomoč pri integraciji na trg dela in za preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti se lahko brezposelni in mladi iskalci zaposlitve (po 6 mesecih brezposelnosti) vključijo v storitev posredovanja – program usposabljanja ali pripravništvo. Tretje osebe so lahko institucije za zaposlovanje ali delodajalci, ki so vključeni v ukrep krajšega delovnika.

40

4. (64) Poklicna biografija - Individualna ocena

Svetovalci javne institucije za zaposlovanje pripravijo skupaj z iskalcem zaposlitve ali usposabljanja podroben opis – poklicno biografijo že pri vpisu v register brezposelnih. Poklicna biografija je kvalificirana ocena zaposljivosti in strategija zaposlovanja, ocena poklicne kvalifikacije, identifikacija vrzeli, ocena delovnih izkušenj in fleksibilnosti. Pomembni podatki so starost, individualne sposobnosti, zdravstveno stanje, sposobnost in pripravljenost za usposabljanje, družinsko stanje in geografska mobilnost.

5. (65) Posebna storitev integracije

Storitev je namenjena integraciji invalidov na trg dela. Specializirano storitev integracije izvajajo v sodelovanju zunanje institucije, institucije za rehabilitacijo in javna institucija za zaposlovanje. Cilj je promocija vključevanja invalidov in težjih invalidov v delovno življenje. Njihova naloga je identifikacija primerne zaposlitve, individualno svetovanje, priprava na zaposlitev, posredovanje primerne dela, spremljanje na delovnem mestu, nudenje psihosocialne pomoči. Posebno pozornost nudijo duševnim bolnikom. Delodajalci informirajo in jim svetujejo o pomoči integracijskih pisarn in možnosti za pridobitev subvencije za zaposlitev invalidov.

6. (67) Pogodba o vključitvi na trg dela

Pogodba o vključitvi na trg dela opredeljuje pravice in dolžnosti iskalca zaposlitve in svetovalca in je osnova za storitev integracije. Upravičenci so brezposelni, presežni delavci in osebe, ki iščejo usposabljanje. Osrednji del pogodbe je ocena možnosti zaposlitve glede na poklicno kvalifikacijo ter ocena primernih korakov do integracije na trg dela. Pogodba opredeljuje tudi potrebne aktivnosti brezposelne osebe.

7. (69) Socialno pedagoške storitve za pripravo na usposabljanje

Storitev vključuje promocijo sposobnosti in kvalifikacij mladih za program vajeništva ali pripravništva. Delodajalcem nudijo potrebne socialno pedagoške storitve v času priprav na vajeništvo/pripravništvo.

6. 7. NIZOZEMSKA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (39) Storitve centrov za delo in dohodek

Bivše javne institucije za zaposlovanje so leta 2002 reorganizirali in nadomestili s centri za delo in dohodek (CWI). Delujejo po principu 'vse na enem mestu' (one-stop-shop) za delo in dohodek ter vključujejo aktivnosti za integracijo v zaposlitev ter zagotovitev dohodka - pomoči. Storitve so različne glede na razporeditev iskalcev dela v 4 kategorije, in sicer: 1) kategorija – posredovanje dela in druge osnovne storitve za iskalce najbližje trga dela; 2-4) kategorija označuje oddaljenost iskalcev od trga dela in pri kategoriji pomeni, da potrebuje najmanj dve leti. Institucija za zaposlovanje je odgovorna za integracijo na trg dela tistih iskalcev dela, ki prejemajo pomoč politike trga dela ali pomoč za invalide. Za iskalce dela, ki so najbolj oddaljeni od trga dela pa so odgovorne občine.

41

Individualne storitve (1.1.2.)

2. (54) Aktivnosti politike trga dela za etnične manjšine

Aktivnost je namenjena večji zaposlenosti etničnih manjšin in ima več ukrepov. Sporazum z manjšimi podjetji za zaposlovanje manjšin, panožno orientirani projekti, projekt reintegracije težje zaposljivih pripadnikov manjšin (še posebej mladih). Za zaposlovanje mladih je bil pripravljen poseben akcijski program.

3. (53, 64) Aktivnosti politike trga dela na lokalni ravni

Aktivnost je v pripravi.

6. 8. ŠVEDSKA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (19) Storitve posredovanja dela

Osnovna storitev informiranja za registrirane brezposelne in delodajalce je posredovanje dela. Iskalce dela informirajo o prostih delih, delodajalce pa o primernih kandidatih.

Individualne storitve (1.1.2.)

2. (20) Storitve individualnega usmerjanja

Namen storitve je povečati zaposljivost iskalcev dela in njihovo integracijo na trg dela s poklicnim usmerjanjem. Rezultat dela s svetovalci je individualni akcijski program, t.j. sporazum o potrebnih aktivnostih, sklenjen med iskalcem dela in institucijo trga dela. Svetovalec oceni potrebno poklicno usmerjanje, možnosti za zaposlitev ali izobraževanje ter motiviranost iskalca dela.

3 (42) Shema zavarovanje za aktivnost

Storitev je namenjena zelo dolgotrajno brezposelnim (več kot 24 mesecev). Namen je prekiniti začaran krog iskalcev dela med pomoči in ukrepi politike trga dela, okrepiti sposobnosti iskalca za zaposlitev ter vključevanje v celodnevne aktivnosti. Svetovalec pripravi v sodelovanju z iskalcem individualni program aktivnosti. V programu sodelujejo

poleg vladnih institucij za zaposlovanje, tudi občine, podjetja in drugi partnerji na trgu dela.

6. 9. VELIKA BRITANIJA

Storitve informiranja (1.1.1)

1. (9) Centri za delo (Jobcentre plus)

Osnovna aktivnost centrov za delo so storitve posredovanja dela in svetovanje za iskalce dela in za delodajalce ter spremljanje aktivnosti pri iskanju dela brezposelnih. Storitve svetovanja za zaposlitev in izobraževanje nudi iskalcem dela ter finančno pomoč. Iskalcem dela imajo možnost pogovora s svetovalcem in dostop do spletnih strani borze dela, informacijami o izobraževanju, poklicni orientaciji in razvoju kariere, usposabljanju.

42

2. (40) Storitve povezovanja

Storitve omogoča individualizirano usmerjanje zelo mladih, v starostni skupini do 19 let, namenjena je predvsem šolskim osipnikom. Osebni svetovalci delajo z mladimi, jim posredujejo informacije, svetovanje in praktično pomoč pri učenju, šoli, delu ali doma. Storitve se izvaja na lokalni ravni, izvajajo jo lokalna partnerstva za povezovanje. Individualne storitve (1.1.2.)

3. (10) Novi sporazum za partnerje brezposelnih (NDPU)

Storitev je namenjena partnerjem brezposelnih, ki so brez dela in neaktivni. Udeleženci so povabljeni na razgovor z osebnim svetovalcem, z namenom pojasniti oblike pomoči in možnosti za pridobitev. Na osnovi uspešnega razgovora so povabljeni v program novi sporazum za partnerje, kjer imajo različne možnosti, vključno z osebnim svetovanjem.

4. (11) Novi sporazum za samske starše (NDLP)

Storitev je namenjena brezposelnim samskim staršem otrok z namenom prehoda od pomoči do dela s pomočjo programa iskanja dela, usposabljanja in varstva otrok. Storitev zajema razgovore z osebnimi svetovalci, spodbujanje in pomoč pri iskanju dela, opredelitev poklicnih sposobnosti. Udeleženci se lahko vključijo tudi v druge aktivnosti.

5. (12) Novi sporazum za invalide (NDDP)

Storitev je namenjena invalidom in bolnikom, ki prejemajo pomoč. Storitev izvaja mreža posrednikov zaposlitve, ki pomagajo udeležencem najti in obdržati plačano zaposlitev. Delajo z delodajalci in spremljajo prosta delovna mesta s poklici, ki jih imajo njihovi klienti. Posredniki prejmejo plačilo, ko se uporabnik pri njih registrira in ko se zaposli.

6. (35) Območja zaposlovanja

Območja zaposlovanja so organizirana v regijah z visoko dolgotrajno brezposelnostjo, upravičenci so dolgotrajni brezposelni odrasli. Aktivnost ima tri stopnje: 1) delo z osebnim svetovalcem – 4 tedne; 2) stopnja priložnosti: izvajanje aktivnosti na osnovi programa aktivnosti – pomoč pri iskanju dela - 26 tednov; 3) prostovoljno delo – 22 tednov.

7. (37) Novi sporazum 50+

Storitev je namenjena integraciji starejših brezposelnih ali neaktivnih (več kot 6 mesecev) na trg dela. Paket storitev vključuje: osebno svetovanje, pomoč pri iskanju dela, delovno usposabljanje in pomoč.

8. (38) Aktivacijske skupine za delo

Skupine so organizirane na lokalni ravni na območjih z nizko zaposlenostjo in visoko brezposelnostjo, namenjene so brezposelnim in predvsem deprivilegiranim osebam. Sodelujejo z občinami, z delodajalci, opredeljujejo deprivilegirana območja in skupine, sodelujejo s podjetji in prostovoljci, rešujejo problem vrzeli v zaposlenosti manjšin. Skupine omogočajo iskalcem dela različne oblike pomoči pri zaposlovanju.

43

9. (43) Centri za delo – drugi programi

Storitev svetovanja in druge oblike pomoči je namenjena deprivilegiranim skupinam. Vključuje številne manjše programe za individualizirano pomoč, in sicer: priprava na delo, ambicije, sklad za svetovanje, program za etnične manjšine, posredovanje dela, idr.

10. (44) Program korak do dela

Program je namenjen invalidom, ki imajo težave pri zaposlitvi, in lahko učinkovito delajo. Upravičeni so tudi zaposleni invalidi, ki so postali presežni delavci zaradi invalidnosti ali zdravstvenih težav. Centri za delo sodelujejo z zunanjimi svetovalci za zaposlovanje invalidov. Program ima dve stopnji, na prvi stopnji pripravijo udeleženci in svetovalci program razvoja, ki je plan poti do dela, na drugi stopnji svetovalci sodelujejo z udeleženci in delodajalci, če delajo vsaj 16 ur na teden. Pomoč je oblikovana glede na individualne potrebe.

10. (48) Program pot do dela

Program je namenjen invalidom, najprej je razgovor o zaposlitvi z osebnim svetovalcem, sledi še 5 mesečnih razgovorov. Svetovalac pomaga udeležencu, da oblikuje delovne cilje in ovire, ter pomaga premagati te ovire. Z udeležencem oblikujeta akcijski program.

11. (51) Program vključitve na delo

Program je namenjen zaposlovanju mladih, omogoča zaposlitev z usposabljanjem, pripravništvo in vajeništvo ter nadaljnje izobraževanje. Storitev vključuje svetovanje, ocenjevanje in pomoč, oblikovanje kariernega načrta z opredelitvijo poklicne sposobnosti, specializirano usposabljanje na delu, priprava na prehod v izobraževanje in delo.